

1. Орехова І.С. До питання про визначення поняття державного контролю у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми держ. і права* :зб. наук. Праць. гол. ред. С.В. Ківалов. О. : Юрид. л-ра, 2009. Вип. 46. С. 384 – 389.

2. Контроль і ревізія : підручник. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко. Київ Н. І. К., 2000. 512 с.

3. Правила професійної етики нотаріуса. Проект. Нотаріат для вас 2006, № 78. с. 2 – 4.

4. Фурса С. Правова концепція нотаріальної діяльності щодо охорони прав громадян. *Право України*. 2009. № 6. С. 100 – 104.

5. Нотаріат в Україні: Підручник. За ред. В.В. Комарова. К.: Юрінком Інтер, 2009, 320 с.

6. Ясінська Л.Е. Виникнення та розвиток інституту нотаріату. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції, Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. С. 113 – 114.

7. Карнарук Н. В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : дис....канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Ірпінь, 2007. 190 с.

Оксана ПОКЛОНСЬКА

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТУ В МЕДИЧНИХ УСТАНОВАХ ПРИ COVID-19

На сьогоднішній день все ще триває поширення на території країни COVID-19 та продовжують діяти карантинні обмеження. Але не зважаючи на всі можливі протиепідеміологічні заходи, кількість захворюваних зростає, що відповідно зумовлює збільшенні кількості осіб, що перебувають на лікуванні в медичних установах. А це так само пов'язано з ускладненням вчинення нотаріальних дій нотаріусом з питань посвідчення заповіту, адже доступ до таких осіб є обмеженим.

Але в даному випадку, законодавством передбачено можливість вчинення даної нотаріальної дії іншим посадовим особам. Тому в нинішніх умовах життя в суспільстві, зазначене питання стає все більш актуальним та потребує дослідження.

У науці цивільного права існує багато теоретичних досліджень, що стосуються питань спадкування, правового регулювання заповіту та його посвідчення. Над проблемами, пов'язаним із даним напрямком дослідження працювали: О. Дзера, Ю. Заїка, Л. Карамаза, О. Клименко, М. Панченко,

С. Рябовська, Н. Саніахметова, Р. Стефанчук, С. Фурса, Є. Харитонов, О. Цибульська та багато інших [3, с. 141].

На думку Л. Буркацького, заповіт є вольовим одностороннім актом фізичної особи (у тому числі подружжя) щодо розпорядження своїми майновими правами власника на випадок смерті, вчиненим на користь однієї або кількох осіб у формі і порядку, встановленому законом. У класичній роботі зі спадкового права заповітом визнається розпорядження громадянина на випадок смерті щодо свого майна, зроблене у встановленій законом формі. О. Іоффе визначав заповіт як односторонній розпорядчий, особисто формальний правочин, вчинений на випадок смерті з метою встановлення спадкового правонаступництва [4].

Відповідно до ст. 1233 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті [2].

Посвідчення заповіту за загальним правилом належить до повноважень нотаріуса (ст.1248 ЦК України) [2], але у передбачених законом випадках посвідчувати заповіт мають право інші службові, посадові особи (ст.1252 ЦК України) [2]. Так, відповідно до ч. 1 ст. 1252 ЦК України, заповіт особи, яка перебуває на лікуванні у лікарні, госпіталі, іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я, а також особи, яка проживає в будинку для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, може бути посвідчений головним лікарем, його заступником з медичної частини або черговим лікарем цієї лікарні, госпіталю, іншого стаціонарного закладу охорони здоров'я, а також начальником госпіталю, директором або головним лікарем будинку для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю [2]. Це також висвітлено й у п.1.ч.1 ст.40 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 року [1].

Варто зазначити, що перелік осіб, які вправі посвідчувати прирівняні до нотаріальної форми заповіти, є вичерпним і законодавчо закріпленим, а тому розширенню не підлягає.

До головного лікаря, його заступника з медичної частини або чергового лікаря, як і до нотаріусів, висуваються вимоги щодо зобов'язання нерозголошення відомостей одержаних під час посвідчення заповіту та збереження нотаріальної таємниці [3, с.141].

Посадовим, службовим особам перед посвідченням заповіту необхідно з'ясувати обсяг цивільної дієздатності, керуючись нормами цивільного законодавства, а також встановити особу, що звертається за посвідченням заповіту [3, с.141].

Також заповідач підписує заповіт у присутності посадової, службової особи. При неможливості власноручного підписання заповіту особою через наявність хвороби або фізичної вади, за її дорученням, в її присутності та в присутності посадової, службової особи даний заповіт може бути підписаний іншою фізичною особою. Причини, через які особа не в змозі власноруч підписати заповіт, зазначаються у посвідчувальному написі [3, с.141–142].

Варто зазначити, що проставлення на заповітах печаток для рецептів, довідок, листків неприцездатності, тощо заборонено. При посвідченні заповіту обов'язковою умовою є присутність не менше двох свідків, якими можуть бути фізичні особи з повною цивільною дієздатністю.

Складати та посвідчувати заповіт необхідно у двох примірниках. Заповідачу видається один із примірників, а другий примірник повинен бути переданий до державного нотаріального архіву за постійним місцем проживання заповідача у той самий день [3, с.142].

Потрібно звернути увагу й на те, що текст заповіту повинен відповідати вимогам чіткості і зрозумілості, дати необхідно позначати словами, вільні місця та незаповнені рядки повинні прокреслюватись.

Головний лікар, його заступники з медичної частини або черговий лікар реєструють посвідчені заповіти в реєстрі для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених. Форма даного реєстру встановлюється Міністерством юстиції України [3, с.142].

Але варто не забувати й про те, що у певних випадках службова особа може відмовити у посвідченні заповіту. Зокрема, до таких випадків відносять:

- ✓ вчинення такої дії суперечить законодавству;
- ✓ особою не подано документів, які є необхідними для вчинення нотаріальних дій;
- ✓ посадова, службова особа не має права на вчинення такої дії;
- ✓ наявні сумніви щодо усвідомлення змісту, значення, правових наслідків даної дії фізичною особою, яка звертається за вчиненням нотаріальних дій або ця особа діє під впливом насильства;
- ✓ особа, яка не має необхідного обсягу дієздатності, звернулась із проханням про вчинення нотаріальної дії [3, с.143].

Отже, виходячи з вище викладеного, можна сказати, що питання посвідчення заповітів при необхідності можливо не лише нотаріусом, а й іншими службовими, посадовими особами вирішено на законодавчому рівні. Але в практичній діяльності має свої недоліки, адже у головного лікаря, його заступника з медичної частини або чергового лікаря не має юридичної освіти й він не може досконало знати всю процедуру посвідчення заповіту. Тому вбачаємо за необхідне проводити нотаріусами просвітницьку роботу для зазначених вище осіб, а також консультувати їх з питань, які виникають при вчиненні даної нотаріальної дії. Адже, це не тільки пришвидшить сам процес, а й допоможе уникнути технічно-юридичних помилок при посвідченні заповіту.

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. ст.383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст.356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Брошенська-Оринник Д.С. Правове регулювання посвідчення заповіту головним

лікарем та його заступником з медичної частини в умовах Covid-19. Матер. Всеукр. науково-практичної онлайн-конференції. С.140-143.

4. Тютюшова В.О. Заповіт в нотаріальній практиці. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/04april2014/22.pdf>.

Світлана РИЖКОВА

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ЗАХИСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ РОМІВ ТА СІНТІ В УКРАЇНІ

Захист прав та свобод людини та громадянина є одним з основних принципів діяльності всіх державній інституцій нашої країни. Незалежно від національності, кольору шкіри, приналежності до будь-якої релігії та віросповідання, ніхто не має права порушувати та не поважати права будь-якої людини. Важливим у цьому контексті є захист прав представників ромської національності, в тому числі – ромських жінок, які проживають на території нашої країни.

Більшість ромських жінок по всій Україні стикаються із взаємопов'язаними формами дискримінації за гендерним фактором, етнічним походженням та соціальним статусом, що робить їх більш вразливими. Серед багатьох проблем ромських жінок можна виділити такі: нижчий рівень освіти, високий відсоток тих, хто покинув школу, нерегулярне відвідування школи порівняно з неромськими жінками та дівчатами в країні; високі показники безробіття й обмежені можливості щодо зайнятості; відсутність особистих реєстраційних документів, зокрема свідоцтва про народження; обмежений доступ до якісної освіти та працевлаштування, охорони здоров'я й інших супутніх послуг [1].

Окрім вищезазначених проблем, актуальним залишаються питання, коли ромські жінки, стають жертвами домашнього насильства, проте через нерегульований статус (відсутність документів, які посвідчують особу), не звертаються за допомогою до правоохоронних органів. Зазначена проблематика має низку негативних наслідків – ромські жінки не звертаються за медичною допомогою, залишається проблема працевлаштування, не вирішуються питання проблем доступу до освіти тощо. Негативний характер має й певні упередження та стереотипи, які є в суспільстві щодо ромів та сінті, а також такі упередження серед представників – суб'єктів владних повноважень, які при наданні деяких